

ΤΗΣ ΦΑΝΗΚΕ ΠΩΣ ΗΤΑΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ. ΚΙ ΑΝ ΗΤΑΝ, ΘΑ επρόκειτο για τζιπ ή κάτι τέτοιο, που να ξεπερνά το θέμα παγετός και χιόνι. Της φάνηκε πως ήταν και τρένο, αλλά δεν το υπολόγισε, γιατί μονάχα του ονείρου είναι τα τρένα σ' αυτό το σκατομέρος. Πολλά της φάνηκαν ώσπου ν' ανοίξει το μάτι και να το καρφώσει στο παράθυρο με τη θαμπή κρούστα της παγωνιάς.

Μερικές φορές, είναι αλήθεια, τα δυνατά φεγγάρια του χειμώνα διαπερνούσαν την αδιαφάνεια των τζαμιών και χύνονταν στο κρεβάτι της σαν προβολείς, αλλά καλύτερα ας μην τα σκέφτεται αυτά, προβολείς και αηδίες, γιατί κάτι τέτοια παραφυλά η αϋπνία για να της καθίσει και να τη βρει το πρωί σαν μούμια του Φαραώ.

Όχι πως δεν ήταν και χωρίς την αϋπνία. Δόξα τω Θεώ, ο Τουταγχαμών είχε συνεταιριστεί για τα καλά με το πάλοι ποτέ εξαίσιο προφίλ της. Για το ανφάς ας μην το συζητάμε. Κώλος και τότε, κώλος και τώρα, αλλά παραδόξως το προφίλ, κατά μαγικό τρόπο, ξεχώριζε. Μάλλον ήταν τρικ. Το μοναδικό τρικ που διέθετε εμφανισιακά, αλλά ισχυρό και αποτελεσματικό. Τώρα της κάθισε η συγγένεια με τους Φαραώ στην αποσύνθεση – και δεν είχε και χιούμορ. Της τέλειωσε.

Δε διαμαρτυρόταν γι' αυτό. Το θεωρούσε λογικό. Σαν τιμωρία ή σαν λογικό επακόλουθο μιας ηλικίας που ξεκινούσε απ' το 1915, μπορεί και το '43, μπορεί και το '23. Τον καιρό της γέννησής της τα μητρώα είχαν υδραργυρικές ιδιότητες. Μελάνια, κονδυλοφόροι κι απαιδευτα χέρια υπαλλήλων συνεργάζονταν αισχρά, κι έτσι οι ημερομηνίες γεννήσεως παρέμεναν γρίφοι, ευτυχώς. Πάνω κάτω δέκα χρόνια νεότητας χάρισμα κι άλλα τόσα γήρατος. Εξαρπιδόταν απ' το κέφι της μελάνης.

«Μα ήταν αλήθεια αυτοκίνητο; Ποιος τρελός θα ξεκινούσε κι από πού τέτοια ώρα να 'ρθει στα Λουτρά; Κυνηγοί που ξεστράτισαν ή κανένα έκτακτο περιστατικό με στρατιωτικούς; Και γιατί στα Λουτρά; Ξέρω κι εγώ; Μόνη ρωτώ, μόνη απαντώ σαν χαμένη – κι όσοπ, η αϋπνία. Καλώς την την οχιά!»

Δεν πάσχισε εκ νέου να θυμηθεί πώς ξύπνησε. Αέρα πάντως δε σήκωνε στην κοιλάδα. Παγωνιά καθαρόαιμη, ψυχρόαιμη κι ακίνητη. Ούτε που καταδέχτηκε να κοιτάξει απ' το παράθυρο. Τι να δει, εξάλλου; Σκοτάδι και με χάλια όραση, σκοτάδι και με μάτι γαρίδα. Έψαξε στα σκοτεινά να βρει τα γυαλιά. Τα βρήκε. Αλλά και που τα βρήκε, σκοτάδι...

Σε δυο μέρες θα 'βγαινε το καινούριο φεγγάρι, που τραγουδούσε η Βέμπο, μα το ερμήνευε καλύτερα η ίδια με την αδελφή της, τον καιρό των τουρνέ. Πάλι καλά που μες στο κρανίο της είχε μνήμη. Λίγα μαλλιά, πολλές ζαλάδες, περισσότερες ημικρανίες και μνήμη.

«Είναι η τιμωρία μου...» ψιθύρισε. «Τι λες κι εσύ, Χίτλερ;»

Ο Χίτλερ όμως δεν ήταν στη θέση του. Μία στις χίλιες αυτό συνέβαινε – και συνέβη απόψε. Ανατρίχιασε με τη θερμοκρασία της κάμαρας. Όση ζέστη είχαν τα θεμέλια

του κτηρίου, τόσο ψόφο έκανε όσο ανέβαινες. «Χιίτλερ...» Δεν μπορούσε και να φωνάξει, μην ξυπνήσει τη Μιράντα. Δεν ήταν ώρα για γκρίνιες και «φτιάξε μου τσάι και φέρε μου νερό και δοχείο». Αρκούσε η αϋπνία και μαζί της ο καταρράκτης των σκέψεων. Αυτά πήγαιναν μαζί, ώσπου να ροδίσει μια φέτα ουρανός και να 'ρθει στα συγκαλά της.

«Χιίτλερ...» Πουθενά ο Χίτλερ· και για μια ακόμη φορά δε μετάνιωσε που ονόμασε έτσι το γάτο. Τον αγαπούσε με τον τρόπο που αγαπούσε –κι ανάθεμά την αν ήξερε να περιγράψει τούτο τον τρόπο– αλλά την κατάβρισκε και με τις κλοτσιές στα μαλακά του ζωντανού. Τον κλότσαγε ως «Χίτλερ» κι ήταν βέβαια σπουδαία αφορμή, αφού, εξαιτίας του παλιotoμάρου αυτού, χαντάκωσε την καριέρα της... αλλά αυτά, μια άλλη φορά.

Κάτι σαν ρέψιμο με υποψία σοκολάτας την έκανε να αναβάλει το ψάξιμο του ρολογιού. Πρώτη δουλειά της ήταν να δένει στο χέρι της το ρολόι του Τζιμη, όσα χρόνια της το είχε αφήσει – και δεν ήταν λίγα. Είχε γερό στομάχι, εξόν απ' τις περιπτώσεις που ένιωθε αυτό το αόριστο κάτι, που τη φόβιζε ως αόριστο και ως... κάτι. Κακάο είχαν ψήσει αποβραδīs, κακάο ρευόταν. Τι να ρευόταν; Βασιλόπιτα;

Πριν από δυο μήνες είχε μπει το νέον έτος. Έκλεισε απαλά τη μεσόπορτα. Η Μιράντα μπορεί να ήταν πιασμένη ολόκληρη, κι ας τη λουτροκοπανούσε στα ιαματικά, κάτω, μέρα παρά μέρα, είχε όμως το προνόμιο του ύπνου, η ρουφιάνα. Τη ζήλευε και δεν τη ζήλευε. Τι να ζηλέψει από μια σχεδόν κατάκοιτη;

Δε ζήλευε τίποτα. Μόνο το παρελθόν. Και σκύλιαζε που δεν μπορούσε να το ανατρέψει, να διορθώσει τα σωστά για να τα κάνει κι αυτά λάθη. Γιατί μέσα απ' τα λάθη της έζησε

τα καλύτερα πράγματα. Δε θυμόταν κανένα σωστό. Λάθη θυμόταν και μόνο για τα λάθη της περηφανευόταν, που δεν είχε κι άνθρωπο δηλαδή για να περηφανευτεί, εκτός απ' τη σεζόν των Λουτρών, ως το Σεπτέμβρη, μετά του Τιμίου Σταυρού, που έφευγαν κι οι τελευταίοι ρευματοπαθείς και την άφηναν πίσω με τη Μιράντα και τις υποχρεώσεις της επιστάτριας γενικών καθηκόντων. Τον καιρό της αιχμής έρχονταν και νεότερες, αλλά εκείνη, λόγω παλαιότητας, είχε το πρόσταγμα.

Δεν ήταν μεγάλο το κοινό της. Όχι ότι έφταιγε η ίδια. Τα νερά έφταιγαν, που δεν ήταν και τόσο πλούσια σε συστατικά –πέραν του θείου– όπως του παραδιπλανού Πόζαρ, γνωστού και ως «ιαματικά Αριδαίας». Εκεί συνέρρεαν οι πολλοί. Τα δικά τους, τα Αρκτικά, παρέμεναν μάλλον ξεχασμένα. Ούτε κοινότητα να τα υποστηρίξει είχαν κοντά τους, ούτε σπουδαίες εγκαταστάσεις. Τα διαχειριζόταν από προπολεμικά ένας κύριος Καλησπέρης, γνωστός της παλιός, με ιδιαίτερες μάλιστα σχέσεις γνωστός, που όμως ξενέρωσαν. Όπως δηλαδή συμβαίνει σε τέτοιες καταστάσεις, με το γήρας και τις επαγγελματικές προστριβές. Επήλθε ερωτική ατονία, αλλά της έμεινε μια θεσούλα γι' αυτήν και τη Μιράντα, έστω κι αν υπολειτουργούσε η επιχείρηση.

Ημικρατική, ημιάγνωστη, ανάμεσα στα βουνά, πέρα απ' το Καϊμακτσαλάν και τις ωραίες κοιλάδες με τα κεράσια, τα ροδάκινα και τ' απίδια. Η περιοχή «Λουτρών Αρκτικά», με το παλιό τριώροφο κτίσμα, τα είκοσι ασκητικά δωμάτια με το τσιμεντένιο δάπεδο και τον έναν και μοναδικό λουτήρα για τα ομαδικά μπάνια –εναλλάξ, εννοείται, άντρες και γυναίκες ανά δώρο– αν τραβούσε ακόμη αυτούς τους λίγους πελάτες, ήταν λόγω γραφικότητας και της ιδίας.

Σε οικογενειακό επίπεδο ήταν το αλισβερίσι με την πελατεία. Τους μαγείρευε λαδερά, τους κανάκευε. «Αρκτικά» τα ονόμασε κάποιος τρελός απ' τη Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού λόγω άρκτων, που όμως ουδέποτε φάνηκαν τόσα χρόνια, να δικαιολογήσουν και την ονομασία των Λουτρών. Αρκούδες δε φάνηκαν ποτέ· αντίθετα, τακτικοί ήταν οι λύκοι, τα τσακάλια, οι «ρενάρ», όπως αποκαλούσε με μοχθηρή κοκεταρία στο μάτι τις αλεπούδες, όταν τις έβλεπε να διασχίζουν, κομψές και πονηρές, τον περίβολο των Λουτρών. Μερικές φορές έρχονταν και γεράκια ουρανοκατέβατα να θρονιαστούν στο ετοιμόρροπο μπαλκόνι του μεσαίου ορόφου. Κάθονταν ακίνητα κι απελπισμένα απ' τη μοναξιά του τοπίου, μια ώρα, μισή ώρα... και ξαναχάνονταν στον ουρανό με κάθετη πτήση.

«Δεν αντέχουν το θειάφι...» μονολογούσε πίσω απ' το τζάμι.

Είναι αλήθεια πως, ώρες ώρες, η μυρωδιά των θειούχων νερών γινόταν ανυπόφορη. Η ίδια δεν πολυέδινε σημασία, αλλά η Μιράντα αηδίαζε και ζητούσε λεμόνι. Πίσω απ' το βουνό με τις απότομες χαράδρες –νεκρό ηφαίστειο το ήθελε η φήμη– βρισκόταν η Γιουγκοσλαβία και τα ναρκοπέδια. Ποτέ δεν το καβάλησε, να πάει να δει τι συμβαίνει από πίσω. Δεν την αφορούσε η Γιουγκοσλαβία, ίσα ίσα που της θύμιζε τα απειλητικά χρόνια της καριέρας της, στα μισά της δεκαετίας του '40. Από καιρό είχαν διαγράψει οι χαρτογιακάδες του Κράτους τη λέξη «Παραπέτασμα», αλλά ποιος είχε πόδια κι όρεξη για ορειβασίες και εξερευνήσεις... Εδώ το σκεφτόταν να βγει ως τη σκάλα και να πάει στην κουζίνα να ψήσει φασκόμηλο, να πει το κονιάκ που την άναβε και της καταπράυνε το μέσα. Ξαναρεύτηκε το κακάο με θόρυβο.

«Εσύ 'σαι, Χίτλερ; Καλά. Άμα σε πιάσω, θα σε γδάρω και θα σε κάνω μανσόν».

Της φάνηκε πως μες στο σκοτάδι, σε μια αβέβαιη λάμψη απ' τον έξω κόσμο, είδε τα στρογγυλά κίτρινα μάτια του γάτου, στο ύψος του νεροχύτη, να την παρατηρούν. Αλλά ούτε γι' αυτό ήταν βέβαιη εκείνο το πρωί. Αφουγκράστηκε την ανάσα της, πιο κοφτή και σφυριχτή από άλλες φορές. Ανοιγόκλεισε τα ρουθούνια, φοβισμένη που τόσο νωρίς έβαζε σ' ενέργεια σχεδόν όλες τις αισθήσεις της.

Άναψε το ηλεκτρικό· πιο αδύναμο το φως από άλλοτε, μέσ' απ' το γλόμπο με τα λερά ζιγκ-ζαγκ. Ζύγιασε τις κινήσεις της, να μη φτάνουν οι θόρυβοι στη Μιράντα. Τενεκεδένια κουτιά, κουταλάκια, πετρογκάζ, φλιτζάνια, ό,τι και ν' άγγιζες τραγουδούσε. Τελικά η ζημιά έγινε από βιβλίο. Ένα κόκκινο, φθαρμένο βιβλίο, που το 'σερνε χρόνια και χρόνια για να επιβεβαιώνει τις μεθόδους θεραπείας. Τα «πρέπει» του συνεργάσιμου πελάτη. Επρόκειτο για έκδοση του 1930, με τίτλο *Πρακτικός Οδηγός του Λουομένου* όπου διεξοδικά αναφερόταν η χρησιμότητα όλων των ιαματικών πηγών της χώρας. Κι ενώ υπήρχε η σχετική αναφορά στο Πόζαρ της Αριδαίας, για τα Αρκτικά ούτε λέξη. Τίποτα. Περιείχε όμως πληροφορίες γενικές για την ιδιοσυστασία των υδάτων, για τη θερμοκρασία τους και, φυσικά, ήταν απολύτως εξακριβωμένο από αρμοδίους ότι τα δικά τους νερά αφροκοπούσαν στους τριάντα εννιά με σαράντα ένα βαθμούς Κελσίου.

Πώς τα άντεχαν όλα αυτά γέροι άνθρωποι; Κι όμως τα άντεχαν, έχοντας κατά νου να ξεπεράσουν τα εκατό, να μπουν σφήνα στο 2000 μετά Χριστόν και να μείνουν πίσω από αυτήν. Γιατί η ίδια πόσο να ζούσε ακόμη; Πόσο

ν' αντέξει το προφίλ του Τουταγχαμών και την γκρίνια της Μιράντας, που ήδη είχε ακούσει το «ταπ» του βιβλίου κι έπιασε το βήχα; Αλλά η Μιράντα, βήχα ξεβήχα, θα κοιμόταν. Το μαξιλάρι της ήταν εύφορο σε ύπνο. Το δικό της έβγαζε αγκάθια και κισσούς.

Μάζεψε το βιβλίο βογκώντας –τελικά, όσο καλά τα πήγαιναν οι πελάτες από οστά, τόσο χειροτέρευε εκείνη– και, καθώς το περιμάζευε σκυμμένη, τη χτύπησε το θειάφι. Σπάνια έφτανε το θειάφι ίσαμε πάνω, στα ιδιαίτερά τους, κι αυτό στην αιχμή της σεζόν, τότε που η πόρτα της χαβούζας με το ιαματικό νερό ανοιγόκλεινε με μεγάλη συχνότητα. Άλλοι την άφηναν κι επίτηδες μισάνοιχτη, γιατί τους έπιανε ασφυξία. Τι δουλειά όμως είχε τώρα να φτάνει έτσι το θειάφι στη μύτη της, μες στον πρωινιάτικο παγετό;

Ίδρωσε η ραχοκοκαλιά της προσπαθώντας να θυμηθεί τα δρομολόγια του Χίτλερ. Καμιά φορά ο γάτος ανακάλυπτε κρύπτες ή σημεία με σανίδες σαθρές απ' την υγρασία, που υποχωρούσαν εύκολα στα γρατσουνίσματα και στις κεφαλιές του και χωνόταν στην αίθουσα των νερών, με τις θερμοκρασίες που τον έκαναν να ονειρεύεται έναν γατίσιο κόσμο θερμό κι εξαίσιο, μακριά απ' τις κλοτσιές της αφεντικίνας του και τη γλυκόξινη αρρωστιάρική θαλπωρή του κρεβατιού της Μιράντας. Προτιμούσε την απομόνωση, εκεί, στο θεοσκότεινο απειλητικό υπόγειο της χαβούζας, με τη μυρωδιά της αυγουλίας και το ρόχθο του νερού, που απ' τη μια ανάβλυζε από μια αθέατη φλέβα στα έγκατα της γης, κι απ' την άλλη χανόταν άγνωστο για πού.

«Είναι οι τρύπες που ανοίγει το τέρας και βγαίνουν τα θειάφια έξω. Μετά σου λέει να μην πιστεύεις στη μετεμψύχωση...» σκέφτηκε φωναχτά και χαμογέλασε στην ιδέα ότι

πίσω απ' τη γούνα του Χίτλερ κρυβόταν ένας αρθροπαθής γέροντας, πεθαμένος την εποχή της οπερέτας. Την καθυσάχασε η διαρροϊκή ευθυμία της, όλα έβαιναν καλώς, το θέμα ήταν να μπει το μπρίκι στη φωτιά, να σπάσει ο πάγος μέσα της, να μην της ξανάρθει και το κακάο στον ουρανίσκο.

«Ακούς εκεί, νυχτιάτικα...» μονολόγησε λιγάκι πιο ξεϊδρωτη από πριν.

«Κρύος ιδρώτας του θανάτου.

Γιατρέ, φωνάξτε τη μαμά του».

Πού τα θυμάσαι, καημένη, τα στιχάκια του *Απατημένου άρχοντα της Φεράρα* της Ζερμέν Ροσφόρ, ή μάλλον του Κλαούντιο Μάρα, σε διασκευή του μακαρίτη του Τζίμη... Διακόσια έργα, τα πιο πολλά σε στίχους, έμμετρα, είχε διασκευάσει ο Τζίμης. Ότι είχε καλλιέργεια, είχε. Και που είχε, τι απόσωσες; Να τος ο γάτος, ο εωσφόρος! Σαν αστραπή πέρασε ο Χίτλερ από μπροστά της, τρυπώνοντας κάτω απ' το νεροχύτη.

«Βγες έξω, βρε παλιόγερε!» πρόσταξε ισιώνοντας το κορμί της, όπως τα χρόνια που έπαιζε στο θέατρο τις αριστοκρατίσες στρίγκλες, τρομάζοντας το κοινό των ιαματικών πηγών ανά άπασα την ελληνική επικράτεια.

Ο γάτος, αγριεμένος, της πέταξε γι' απάντηση ένα παρατεταμένο νιαούρισμα-απειλή. Βρήκε όλα τα «χχχ» της γατίσιας άμυνας και τα ξέρασε.

«Χιίτλερ...» Άι στο διάολο, πώς ακούγεται μες στην ερημιά το όνομα του τέρατος. Μωρέ, σήμερα κιόλας θα του το αλλάξει σε «Αδάμ» ή κάτι τέτοιο. Μπορεί και «Ροδάνθη». Έτσι κι αλλιώς, οι κλοτσιές της είχαν χάσει το παλιό τους σφρίγος. Τέρμα το «Χίτλερ». Δεν ήταν δα και λίγοι αυτοί που την παρεξηγούσαν και στραβοκοίταζαν. Πού να εξηγείς...

Της ξανάρθε το θειάφι από κάτω, κι ακόμη εντονότερο το καθεστώς του κακάου. Σκούπισε το μέτωπο και τυλίχτηκε στο παλτό που κρεμόταν για ώρα ανάγκης στο καρφί.

Μια απόφαση ήταν τα σκαλιά. Θα τα κατέβαινε προσεχτικά, γιατί ο παγετός δεν αστειευόταν. Έπρεπε να κατεβεί να δει, γιατί, αν έμενε η πόρτα ανοιχτή, ποιος ξέρει τι θα συσσωρευόταν μες στα νερά. Κι ήταν οι μέρες, λίγο να καταλάγιαζε ο καιρός, να φτάσουν οι Καλησπέρηδες για επιθεώρηση. Δεν ερχόταν βέβαια ο ίδιος ο κύριος Καλησπέρης, αείμνηστος από καιρό· έρχονταν κάτι ανίψια, χειρότερα κι από τρωκτικά. Με μούρη. Κανένα ευχαριστώ τόσα χρόνια. Ποιος νορμάλ θα έθαβε τη ζωή του σ' εκείνη την κοιλάδα;

Κανένα ευχαριστώ δεν άκουσε. Ποτέ. Κάποτε σκέφτηκε ότι έπρεπε να καθαρίσει τ' αυτιά της σε «ωριλά» να 'ναι έτοιμη για τα καλά λόγια και τα παινήματα. Κάποτε... που ήταν ηλίθια και ρομαντική, περιμένοντας την περίφημη καλοσύνη των άλλων.

Να και το σούρσιμο της πόρτας της χαβούζας. Να, λοιπόν, πώς απέδρασε το θειάφι απ' τη χαβούζα και χώθηκε στο ρουθούνι της. Η πόρτα άνοιξε. Κατέβα και κλείσ' την. Γι' αυτό είσαι εδώ. Οπλίστηκε με όλο της το κουράγιο και βγήκε στην κρύα νύχτα. Το χιόνι είχε υποχωρήσει απ' τα σκαλιά, αφήνοντας ανθεκτικά κρυστάλλινα υπολείμματα. Αρπάχτηκε απ' τα σιδερένια κάγκελα, ενθουσιάζοντας την τελευταία τελευταία ταινία της ζωής της, που την είδε σε μια μεγαλειώδη –έτσι της φάνταζε– προβολή στο «Ολύμπιον» της Σαλονίκης. Με την Γκλόρια Σβάνσον. *Λεωφόρος της Δύσεως* την έλεγαν.

«Ήρθε ο καιρός σου να κατεβείς σαν βασίλισσα τα σκαλιά. Θυμήσου τη Σβάνσον και την αξιοπρέπειά της

κατεβαίνοντας τη σκάλα της έπαυλης, πριν παραδοθεί στην Αστυνομία. Δεν είσαι βέβαια Γκλόρια Σβάνσον, δε σκότωσες τον εραστή σου, κάνει ψόφο, το χέρι σου το δαγκώνει το σίδερο και το παλτό χαντακώνει τις κινήσεις σου. Εντούτοις...»

Εντούτοις, κατέβηκε αλά Σβάνσον, ανάπηρο ηγεμονικό κατέβασμα, παρόλο που δεν της πέρασε απ' το νου να ζωγραφίσει τις δυο καφετιές καμπύλες για φρύδια, όπως συνηθίζει δις ημερησίως. Ευτυχώς δεν υπήρχε κοινό. Ένα κατάμαυρο πέπλο κάλυπτε τον ορίζοντά της, εκτός απ' τον φωτεινό κύκλο της μοναδικής εξωτερικής λάμπας. Μες στον κύκλο μαραινόταν λίγο χιόνι λερωμένο. Πάρα πέρα τα σκοτάδια. Όσο συνήθιζαν τα μάτια της την παγωμένη ατμόσφαιρα, τα χιόνια απλώνονταν πιο συμπαγή. Μια υποψία λασπουριάς στον τσιμεντένιο διάδρομο, όπου με το ζόρι χωρούσε ένα αυτοκίνητο. Αλλά και πάλι, ποιος είχε εμπιστοσύνη σ' αυτά τα μάτια... Τέτοια ώρα, τέτοια λόγια – και δε θα 'χε πέσει ο υδράργυρος και δέκα βαθμούς κάτω του μηδενός;

«Κατάπτωση...» μουρμούρισε φτύνοντας τα «του» και τα «πτου». «Βούλωσ' το και προχώρα». Στον τοίχο, στο τέλος της σκάλας, είχε την πρόνοια ν' ακουμπά όσα μπαστούνια «ξεχνούσαν» οι ιαθέντες, που τ' άφηναν πίσω τους επιδεικτικά, σαν λεπτομέρεια μιας πάθησης που δεν τους αφορούσε πια. Ακουμπούσε εκεί και βέργες, καθώς και δυο σιδερολοστούς για εξαιρετικές περιπτώσεις, αν και το βαρύ πυροβολικό βρισκόταν στο δωμάτιό της: μια δίκαννη караμπίνα, δώρο άδωρο του ανιψιού Καλησπέρη, για την περίπτωση των λύκων. Αλλά ποτέ δεν είδε κανονικό λύκο στα Λουτρά, μέρα τουλάχιστον – μόνο τα ουρλιαχτά

τους άκουγε. Και να κατέβαιναν, όμως, τι θα 'βρισκαν; Τα θειούχα νερά, της είχε εξηγήσει ο κύριος Καλησπέρης, διώχνουν τ' αγρίμια· τα κάνουν ν' αηδιάζουν κι απομακρύνονται. Μόνο ο μετεμψυχωμένος γάτος της διασκεδάζε την κατάσταση. Μα ήταν γιατί αυτό, να προτιμά την εμετική υγρασία της χαβούζας απ' το σπίτι; Θα του άλλαζε το όνομα σαν ξημέρωνε. «Και δεν τον βγάζω “Σβάνσον”, να ησυχάσω;»

Ο διακόπτης για τα δυο μοναδικά φώτα βρισκόταν έξω, λίγα μέτρα πριν αρχίσει η κάθοδος προς την κρύπτη-υπόγειο, όπου βρισκόταν η κολυμβήθρα του Σιλωάμ.

Το παγερό λευκό φως έδειξε άγριες φθορές στους τοίχους. Δεν αρκούσαν τα απλά ασβεστώματα. Εδώ έπρεπε να καλέσουν συνεργείο απ' την Έδεσσα, εν ανάγκη κι απ' τα Γιαννιτιά. Έμπειρους μαστόρους κι όχι τα πασαλείμματα των αδελφών Τοκματζή, που επισκευάζαν με σάλιο – κι ύστερα άντε πάλι απ' την αρχή.

Οι Τοκματζήδες βέβαια είχαν γίνει φίλοι της, ανέβαιναν στα Λουτρά τακτικά, τους έψηνε καφέ, τους έδινε πετσέτες να κάνουν μπάνιο μες στα ιαματικά – τη νεκρή σεζόν, εννοείται, γιατί αυτοί έκαναν χρήση σαπουνάδας, που απαγορευόταν αυστηρώς. Είχε αναρτήσει και πινακίδα εντός και εκτός: «Απαγορεύεται το σαπούνι. Εισέρχεστε χωρίς εσώρουχα». Μια στις τόσες τούς το επέτρεπε. Άλλωστε σε μισή μέρα η σαπουνάδα, κι αφρόλουτρο να 'τανε, απορροφούνταν απ' την υπόγεια φλέβα που καθάριζε τέλεια τη χαβούζα.

Αντικανονικά σαπουνίζονταν εκεί μέσα οι αδελφοί Τοκματζή, καθώς αυτοί είχαν ανάγκη τοξεστό νερό και την καθαριότητα, όχι το θειάφι. Σαραντάρηδες άντρες ήταν.

Κατάγεροι και με σκελετό μακεδονίτικο. Ούτε αρθριτικά ούτε ρευματισμούς ούτε δερματικά. Πηδούσαν στο νερό –ως το στήθος τους έφτανε– και πλάκωναν τα τραγούδια, παίζοντας σαν παιδιά. Γνώριζε πως το νερό τούς έφτανε ίσαμε το στήθος, γιατί τους είχε δει. Είχε πάντα τον τρόπο της να βλέπει αυτό που της κέντριζε το ενδιαφέρον.

«Είδα τα κλαρίνα των Τοκματζήδων. Άλλο πράμα, Μιράντα. Βιρτουόζοι...» ανακοίνωσε στην αδελφή της ένα βροχερό απόγευμα, που τα αδέλφια πέρασαν για καφέ, κουβέντα και μπάνιο.

Η Μιράντα ανέσυρε ένα απ' τα πολυφερεμένα σουμπρετίστικα χαμόγελά της.

«Δεν αμφέβαλλα πως δε θα το παρέλειπες. Κι εγώ όμως είδα το Θεό να ψάχνει για σπίρτα να σε κάψει. Και θα σε κάψει».

Όρες ώρες έβγαζε δηλητήριο η κατάκοιτη και το άπλωνε σαν πικρό μέλι στα μούτρα της. Της έλεγε χωρατά για να σπάσει τη μονοτονία τους, κι η άλλη έβγαζε δηλητήριο με θεούς και σπίρτα. Της ανέβαινε είκοσι η πίεση απ' το θυμό και, υπό κανονικές συνθήκες, θα την άρχιζε στα χαστούκια. Αλλά πώς να χειροδικήσεις πάνω στη Μιραντούλα σ' αυτό το χάλι; Όχι πως δε θα τη συνέφερνε ένας μπάτσος, αλλά κάνε πως δεν καταλαβαίνεις. Κάτι τέτοιες στιγμές, που η άρρωστη έβγαζε την κακία της, άνοιγε την ασπρόμαυρη τηλεόραση κι έπανε EPT με χιόνια. Μονάχα EPT έπαναν εκεί πάνω.

«Πάλι βροχές και παγετός στα βόρεια ορεινά. Δηλαδή σ' εμάς», σχολίαζε η Μιράντα. «Εδώ που μ' έφερες, τι περίμενες;»

«Πού να σε κουβαλούσα; Από κάτω μας είναι το ιαματικό κι από πάνω μας κανένας κερατάς. Να μου δίνεις ευχές, Μιράντα. Σ' εμένα τις περισσότερες και καμιά δυο στον Καλησπέρη, που μας φύτεψε εδώ. Πού να πηγαίναμε μ' αυτές τις μούρες και τα δικά σου τα χάλια; Στα άσυλα; Στους συγγενείς και στους ζάπλους φίλους μας; Κανείς δε μας θυμάται, Μιράντα... Κανείς...»

«Μην είσαι και τόσο σίγουρη...» απαντούσε η κατάκοιτη με μάτι γυάλινο.

Δεν έδινε συνέχεια σε τέτοιου είδους αψιμαχίες. Ήξερε πως η αδελφή της σκάλιζε μια επίσης εξαιρετική μνήμη και δεν ήθελε με τίποτα στον κόσμο να μάθει επακριβώς την ποιότητα αυτής της μνήμης. «Δώσε τόπο στην οργή, κλότσα το γάτο, βράσε τραχανάδες στην κουζίνα. Φύγε μακριά της, γιατί ο διάολος έχει πολλά ποδάρια». Έτσι έκανε συνήθως.

Έστρεψε τη σκέψη της στα μεγάλα λευκά σώματα των χοντροκόκαλων αδελφών Τοκματζή, να της θερμάνουν λίγο το μυαλό, που είχε κολλήσει στο πώς και στο γιατί άνοιξε η πόρτα των Λουτρών. Με λουκέτο τη σφράγιζε. Λουκέτο, μπάρα σιδερένια, εκτός κι αν τ' αδέρφια τις προάλλες, από αφηρημάδα, ξέχασαν να κλειδώσουν. Οι «προάλλες», όμως, ήταν πριν από μια βδομάδα. Πριν απ' το τελευταίο χιόνι. Δεν κατόρθωνε να βάλει σε μια τάξη τις απορίες της, καθώς κατέβαινε στην «κόλαση της ομελέτας», όπως έλεγε αστειευόμενη τη χαβούζα, λόγω της αυγουλίας του νερού· κλούβια αυγουλίλα, μάλιστα. Την έπιασαν οι θειούχοι ατμοί και της θάμπωσαν τα γυαλιά. Σκουπίστηκε με το μαντίλι και ξαναθάμπωσαν. Κάτω απ' το θολωτό ταβάνι, σε μια πεντάγωνη δεξαμενή, που χαβούζα την έλεγε κι ο

Καλησπέρης κι οι λουόμενοι, το νερό με τις χρυσές αποχρώσεις –αλλού χρυσές, αλλού πιο σκούρες, σαν κορμί μέλισσας– άφηνε πού και πού κάτι βαθείς αναστεναγμούς που έρχονταν κάτω απ' τον στρωμένο με βότσαλο μαύρο πυθμένα, εκεί όπου γινόταν η ανταλλαγή του ιαματικού.

Σιχαινόταν να 'ρχεται εδώ κάτω και το απέφευγε όσο μπορούσε. Έσφιξε στο δεξί χέρι τη μαγκούρα που είχε αρπάξει απ' τη συλλογή της στη ρίζα της σκάλας και χτύπησε προς εκφοβισμό τον τοίχο. «Ξου... ξου... ξου...» Κοράκι αν ήταν, θα 'φευγε. Αλλά και αγρίμι, οτιδήποτε και να 'χε χωθεί στο λουτρό, θα παρακινιόταν απ' τα χτυπήματα. Ένα μεγάλο κομμάτι σοβά σωριάστηκε στο τοιμέντο, επιβεβαιώνοντας την ανάγκη μιας σοβαρής επέμβασης από ειδικούς μαστόρους.

Ρεύτεκε το κακάο, απογοητευμένη που τίποτα δεν ανταποκρίθηκε στα χτυπήματα. Ξαναβάρωσε τη μαγκούρα. Στο τοιμέντο αυτή τη φορά, φωνάζοντας επίσημα: «Η αυτού εξοχότης, ο πρέσβυς Κλάνας των Μεδίκων». Κάπου έλεγε μια τέτοια φράση, σε κάποια κωμωδία ιστορική –υποτίθεται διασκευή Τζίμη– με κόμητες, πρεσβευτές και βαρόνους. Κρατούσε ένα κοντάρι βαμμένο κόκκινο κι ασημί και ανήγγελλε τις μεγάλες μούρες που κατέβαιναν απ' τη σκάλα του παλατιού. Όλες οι εξοχότητες κι οι υψηλότητες είχαν ονόματα άρρηκτα δεμένα με τις λειτουργίες του παχέος εντέρου. Αργότερα πρόσφερε τούτο τον αβανταδόρικο ρόλο σ' εκείνη την αχάριστη μικρή έχιδνα, τη Ματίλντα.

Μάθαινε τα λόγια σαν σφουγγάρι, αλλά ο τρόπος που τα πρόσφερε ήταν φιδίσιος. Το κορίτσι μιλούσε τη γλώσσα των φιδιών. «Σφουγγάρι» ήταν το παρατσούκλι της στο

θίασο, αλλά ο Τζίμης της, που ορεγόταν τα άγουρα κορίτσια, είχε αποφανθεί: «Σφουγγάρι δεν ξέρω, αλλά φίδι, ναι, καλύτερα “σφουγγαρόφιδο” να τη λες». Και για να μην τη χαϊδέψει ο Τζίμης με το κολάσιμο κουσούρι, κάτι γνώριζε παραπάνω από ψυχολογία ερπετών και άνηβων κοριτσιών. Όσο τρυφερό κι ορεκτικό κι αν ήταν το μουνί του σφουγγαρόφιδου», δεν το ζύγωσε. Φοβόταν.

Έπεσε κι άλλο κομμάτι από σοβά πίσω της. «Ξου... ξου... ξου...» Κράτησε την ανάσα, μουσκεμένη απ' τους υδρατμούς. «Ξου... είπα. Ξου...» Πάνω 'κεί της ήρθε φτέρνισμα απ' το θειάφι. Μια βδομάδα είχε να πατήσει στη χαβούζα και ξέμαθε τη σιχαμάρα του. Ύστερα τα είδε όλα όπως έβλεπε το φεγγάρι απ' τα παγωμένα τζάμια της κάμαρας. Έχασαν τα σχήματά τους οι γωνίες, το νερό απέκτησε καμπύλες και δίνες, τα χέρια της έφυγαν μισό μέτρο πιο κάτω, μάκρυνε η μαγκούρα, ξενιτεύτηκαν τα κουμπιά σ' άλλες κουμπότρυπες, ποιος ξέρει πού.

«Τα γυαλιά...»

Τα γυαλιά βρίσκονταν στον πάτο κι έβραζαν. Ούρλιαξε γδέρνοντας τα πνευμόνια της: «Τα γυαλιά...» Είχε ακουστά περί συστολής και διαστολής των μετάλλων στις διάφορες θερμοκρασίες. Ένα τέτοιο σκατόπραμα της σκάρωσε η Φυσική Πειραματική – καλά το θυμόταν το μάθημα του σχολείου με τις τήξεις, τις πήξεις, τις συστολές και τις διαστολές... Κάτι τέτοιο υπέστη ο μεταλλικός παλιοκαιρικός σκελετός των γυαλιών της. Απ' το μείον δέκα στους συν σαράντα Κελσίου. «Τα γυαλιά... Τα γυαλιά...» Έπαθε πανικό. Κόλλησε την πλάτη στον τοίχο, αποφασισμένη να δώσει μάχη με τη στραβωμάρα και το θειάφι που την ανακάτευε.

«Ποιος είναι εδώ;» Ήταν η δική της φωνή. «Ποιος...» Ανέσυρε τα ακριβά της μπάσα, ρύθμιζε την ανάσα της. «Ποιος είναι; Ξέρω ότι δεν είναι κανείς, κι αλίμονο, Τοκματζίδες, αν τσαλαπατήσετε τα γυαλιά μου με τα έξι ποδάρια σας...» Γέλασε δυνατά με το υπονοούμενο. «Μπράβο μου. Θα έκανες γέλιο απ' τα σπάνια... Πού είσαι, Τζίμη, ν' ακούσεις...» φώναξε με λιγότερο προσποιητή φωνή, τρέμοντας.

Κρύνωνε αφόρητα και ιδρώνε. Αν ξεκούμπωνε το παλτό, ίσως να ένιωθε καλύτερα. Η καρδιά της χτυπούσε βλακωδώς απ' τα δεξιά. Όλα είχαν μετακινηθεί απόψε. Έψαξε τα κουμπιά, έψαξε τις τσέπες για βοήθεια. Τι θα βρισके στις τσέπες εκτός από μαντίλια, караμέλες και κλειδιά; Έκανε σαν πρωτάρα και ηλίθια, παρασυρμένη απ' τη σαστισμάρα της.

«Ποιος είναι...;» Μπορεί να σήκωσε αέρα. Στα Αρκτικά, έτσι κλειστά που ήταν από φυσικού τους, η ανάσα σου γινόταν θύελλα. Της ήρθε μια υπόνοια αέρα στο πρόσωπο. Μετακινήθηκε κάτι. Ήρθε, έφυγε, πέρασε; Δεν ήξερε να πει τι.

Τη σπρωξιά που ένιωσε στην πλάτη, είχε να τη νιώσει έτσι δυνατή απ' τα χρόνια που πατέρας, θεός ή παππούς συνήθιζαν να τη σπρώχνουν στην κούνια, στέλνοντάς τη στα σύννεφα. Πάνιαζε από δέος, δυσθεώρητα τα ύψη για ένα κοριτσάκι, αλλά σφιγγόταν ν' αντέξει – και άντεχε. Αντί ουρλιαχτού, έβγαζε μελωδικά λόγια ασυνάρτητα, ένα τραγουδι-παράκρουση μεταξύ χαράς και τρόμου, ώσπου κατουριόταν μεγαλοπρεπώς, ξαλαφρώνοντας τη λαχτάρα της.

Μες στο ζεστό νερό φούσκωσε απ' όλες τις μπάντες, πίνοντας μεγάλη ποσότητα ιαματικού. Άνοιξε τα μάτια, το

στόμα, ήθελε ν' αναπνεύσει σαν τρελή, μα πάνω απ' όλα να διώξει το περίγραμμα της μαύρης φιγούρας που στεκόταν μπροστά της. Τεντώθηκε όσο την έπαιρνε, για να γλιτώσει απ' τη θερμή μέγκενη. Ακούμπησε τα χέρια στα βοηθητικά κάγκελα που υπήρχαν κάπου κοντά, αλλά η βαριά μπότα της πίεζε το μέτωπο, την ανάγκαζε να βυθιστεί. Τ' αυτιά της γέμισαν νερό, τα μάτια της είδαν χιλιάδες μέλισσες να κατευθύνονται στο στόμα της που έχασκε σαν τερατώδης κυψέλη, γέλια παιδικά ήρθαν απ' τον πυθμένα, που αμέσως έγιναν θρήνοι. Αυτό την εξαγρίωσε. Πάντα την εξαγρίωναν τα παιδικά γινάτια και οι ιδιοτροπίες. Σάλεψε μια ύστατη φορά, τεντώνοντας το λαιμό της κόντρα στη φονική μαύρη σόλα που της ξέσκιζε το πρόσωπο – και ξεψύχησε.

Τα Αρκτικά Λουτρά έμειναν αποκλεισμένα απ' τον υπόλοιπο κόσμο για δέκα μέρες. Στα μισά του Μάρτη έφτιαξε ο καιρός. Και κάτω, στους ανοιχτούς κάμπους της Βέροιας και της Έδεσσας, τα δέντρα έγιναν ροζ.